Pienistä puroista vihreä virta?

28.3.2023

Ilmastonmuutos ja luontokato ovat molemmat vakavia haasteita suomalaiselle yhteiskunnalle ja yrityksille. Liiketoiminnan kestävyyttä ei nykyään voi tarkastella puhtaasti taloudellisen tuloksen kautta.

Usein kuulee puhuttavan, ettei pienten maiden toimilla ole suurtakaan merkitystä esimerkiksi ilmastopäästöjen vähentämisessä, jos Kiina tai USA merkittävimpinä saastuttajina eivät kanna omaa korttaan yhteiseen kekoon. Nämä pienet maat kuitenkin yhdessä tuottavat merkittävän määrän päästöjä, joten niillä todella on valtava merkitys kokonaisuuden kannalta. Pienten ja keskisuurten yritysten kohdalla taas haaste on, että yksittäisen yrityksen vaikutus usein koetaan niin pieneksi, ettei sillä ole merkitystä. Tämä on kuitenkin illuusio: pk-yrityksiä on yli 99 % suomalaisista yrityksistä ja lähes 60 % suomalaisten yritysten liikevaihdosta tehdään niissä (Suomen yrittäjät, 2020). Selvästikään ekologinen kestävyys ei voi olla vain suurten maiden tai yritysten asia. Pienten – niin maiden kuin yritystenkin – kumuloituva vaikutus on valtava.

Vihreä innovaatio tuottaa lisäarvoa mutta vähentää ympäristövaikutuksia

Vihreä innovointi on noussut niin julkisten toimijoiden kuin yritystenkin agendoille erityisen voimakkaasti viime vuosina. Tämän suosion taustalla voidaan nähdä olevan vihreillä innovaatioilla saavutettava win-win -tilanne: niiden avulla voidaan ratkaista ympäristöhaasteita että saavuttaa perinteisempiä liiketoiminnallisia tavoitteita (Horbach, 2019; Zhang & Walton, 2017). Vihreällä innovaatiolla tarkoitetaan tuotteiden, palveluiden, tuotannon tai toimintatavan merkittävää muutosta, joka tähtää negatiivisten ympäristövaikutusten vähentämiseen tai positiivisten vaikutusten lisäämiseen. Tällaisen innovaation tulisi olla myös taloudellisessa mielessä kestävä vähintään keskipitkällä aikavälillä.

Vihreä innovointi on yritykselle tärkeä keino vaikuttaa toimintansa ympäristövaikutuksiin. Tuoreiden tutkimusten mukaan pk-yrityksiä motivoivat ekoinnovoinnin pariin niin ulkoiset kuin sisäisetkin ajurit (Almeida & Wasim, 2022). Ulkoista painetta tuottavat mm. kiristyvä sääntely ja arvoketjuista nousevat vaateet: kun yksi suuri yritys päättää vähentää päästöjään, on alihankkijoidenkin pystyttävä samaan. Enää ei riitä, että pidetään huolta vain omasta tontista, vaan aidosti vastuullisen yrityksen odotetaan huomioivan myös vaikutukset, joita syntyy sen toiminnan seurauksena myös yrityksen porttien ulkopuolella. Vaikka suoranainen velvoittava sääntely koskee vasta melko pientä osaa yrityksistä, sidosryhmien kasvavat odotukset ja yhteiskunnan asenneilmapiiri toimivat lähes sääntelyn kaltaisesti. Näin ollen ekoinnovointiin voi siis olla hyvinkin pakottavia ulkoisia syitä.

Lisääntynyt ymmärrys planeetan rajoista tuottaa myös sisäistä painetta miettiä uusiksi omaa toimintaa. Omistajat, johto ja työntekijät ovat yhä useammin kiinnostuneita yrityksen vaikutuksesta ympäristöönsä. Ja kun työelämään astuu Z-sukupolvi, odotukset ympäristön huomioinnista vain kasvavat.

Kannattaako vihreä innovaatio?

Vihreiden innovaatioiden suorasta vaikutuksesta innovoivien yritysten talouteen on vaikea saada yksiselitteistä tietoa, sillä tulokset vaihtelevat (esim. Demirel & Dansiman, 2019; Almeida & Wasim, 2022; Dey ym., 2022). Yksi syy on yritysten, alojen ja alueiden erilaisuus. Katerakenteet, markkinatilanteet ja myös mahdollisuudet uusiutua vaihtelevat paljon (esim. Revell & Blackburn, 2007).

Kannattavuutta voi kuitenkin katsoa myös toisenlaisesta näkökulmasta. Kun ympäristöhaittojen kustannukset aletaan siirtää entistä vahvemmin haittojen aiheuttajille, ja yleinen mielipide kääntyy vahvasti vihreän siirtymän puolelle, ovat harvassa sellaiset yritykset, joiden ei tarvitse miettiä omaan ekologista jalanjälkeään. Myös yritysrahoituksen saatavuuteen ja ehtoihin voivat hiilijalanjälkitiedot tulevaisuudessa vaikuttaa (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2022).

Ympäristön huomioiminen on suurella todennäköisyydellä tulevaisuuden liiketoiminnan reunaehto. Mikäli yritys haluaa saavuttaa oikeutuksen omalle toiminnalleen – olla hyväksytty ja hyvämaineinen toimija, ei tulevaisuudessa ole muuta vaihtoehtoa kuin vastata näihin yhä kasvaviin paineisiin ja odotuksiin (Li ym., 2017).

Uusia liiketoimintamahdollisuuksia

Vihreät innovaatiot voi nähdä myös mahdollisuutena. Näin onneksi jo moni näkeekin. Äskettäin Etelä-Pohjanmaalla tehty tutkimus osoitti, että lähes kolmannes vastanneista hakee uusia liiketoimintamahdollisuuksia vihreästä siirtymästä, ja näistä kaksi kolmannesta on voimakkaasti kasvuhakuisia. Tutkimus (julkaisu tulossa) tehtiin osana GreenGrow-hanketta. Mikäli yritykset näissä pyrkimyksissään onnistuvat, voidaan Etelä-Pohjanmaalla nähdä tulevaisuudessa versovan varsin mukavasti vihreää kasvua.

Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös PK-yritysbarometrista: kasvuhakuiset pk-yritykset tunnistavat

ilmastonmuutoksen hillitsemisen vaikutuksen omaan liiketoimintaan muita paremmin, ja näkevät niiden luovan mahdollisuuksia. Myös julkinen valta näkee vihreän siirtymän suurena mahdollisuutena kotimaisille yrityksille, vaikka samalla tunnistetaan mittavat investointi- ja kehittämistarpeet (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2022). Investointeja myös todella on luvassa: EK:n vihreän kasvun johtaja Ulla Heinonen kertoi CGI:n podcastissa EU:n investoivan huikeat 5000 miljardia vihreän siirtymän edistämiseen pelkästään tämän vuosikymmenen aikana.

Resurssiviisaat toimintamallit ovat jo nyt jokaisen yritysten ulottuvilla. Myös aidosti uusia avauksia ja ideoita tarvitaan, myös pienemmiltä toimijoilta. Suomi pyrkii vihreän teknologian saralla kokoaan suuremmaksi. Se tapahdu vain suurten yritysten ponnistuksilla.

Niin kuin murroksissa aina, oikeaan aikaan liikkeellä olevat korjaavat parhaan sadon. Näin on myös vihreiden innovaatioiden kohdalla. Orastaako teidän yrityksessänne jo uudenlainen kasvu?

Järjestämme GreenGrow-hankkeessa kevään aikana kaksi aamiaistilaisuutta, joissa kerromme miten eri tavoin SeAMK voi yrityksiä tukea niin vihreässä innovoinnissa kuin muussakin kehittämisessä. Tilaisuudessa tarjoilemme maittavan aamiaisen lisäksi myös työkaluja yritysten kehittämisen tueksi. ***Yrittäjien aamiainen yhteistyössä Seinäjoen yrittäjänaisten kanssa Hotelli Almassa 19.4. klo 7.30-9.00****. Lisätietoa ja ilmoittautuminen: https://link.webropolsurveys.com/Participation/Public/0dd02177-bc65-462c-bbe1-f93806b52bfe?displayId=Fin2771887****Yrittäjien aamiainen yhteistyössä Kuortaneen yrittäjien kanssa Ravintola Kuharannassa Kuortaneella 28.4. klo 7.30-9.00****. Lisätietoa ja ilmoittautuminen: https://link.webropolsurveys.com/Participation/Public/d529621f-a094-4c7e-82b1-e8a1ddc49d27?displayId=Fin2783812*

Innovative machine with elements of green growth (DALL-E tekoälyn tuottama kuva).

Anmari Viljamaa
tutkijayliopettaja
SeAMK

Laura Könönen
asiantuntija, TKI
SeAMK

Artikkeli tuotettiin osana Etelä-Pohjanmaan liiton EAKR-rahoitusta saanutta GreenGrow-hanketta. Hanke rahoitetaan REACT-EU-välineen määrärahoista osana Euroopan unionin COVID-19-pandemian johdosta toteuttamia toimia. Hankkeen päätavoitteena on vauhdittaa eteläpohjalaisten pk-yritysten vihreää ja inklusiivista kasvua tukemalla yritysten TKI-toimintaa ja yhteistyöverkostoja.

Lue lisää GreenGrow – pk-yritysten vihreän ja inklusiivisen kasvun tukeminen Etelä-Pohjanmaalla -hankkeesta täältä.

Artikkelissa mainittuja lähteitä:

Almeida, F., & Wasim, J. (2023). Eco-innovation and sustainable business performance: perspectives of SMEs in Portugal and the UK. Society and Business Review, 18(1), 28-50.

Demirel, P., & Danisman, G. O. (2019). Eco-innovation and firm growth in the circular economy: Evidence from European small-and medium-sized enterprises. Business Strategy and the Environment, 28(8), 1608-1618.

Dey, P. K., Malesios, C., Chowdhury, S., Saha, K., Budhwar, P., & De, D. (2022). Adoption of circular economy practices in small and medium-sized enterprises: Evidence from Europe. International Journal of Production Economics, 248, 108496.

Horbach, J. (2019). Determinants of eco-innovation at the firm level. In J. Backhaus, M. M. Hsu, & J. F. Wenderoth (Eds.), Handbook of Sustainable Innovation (pp. 273-288). Edward Elgar Publishing.

Li, D., Zheng, M., Cao, C., Chen, X., Ren, S. and Huang, M. (2017). The impact of legitimacy pressure and corporate profitability on green innovation: Evidence from China top 100. Journal of Cleaner Production, 141, 41-49.

PK-yritysbarometri Kevät 2022. Suomen Yrittäjät.

Revell, A., & Blackburn, R. (2007). The business case for sustainability? An examination of small firms in the UK's construction and restaurant sectors. Business strategy and the environment, 16(6), 404-420.

Työ- ja elinkeinoministeriö. (2022). Vihreän siirtymän rahoitus kasvupolitiikan osana. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-618-5

Zhang, J. A., & Walton, S. (2017). Eco-innovation and business performance: The moderating effects of environmental orientation and resource commitment in green-oriented SMEs. R&D Management, 47(5), 726–739.